

Beantwoording technische vragen

18R.00562

Datum : 12 september 2018
Portefeuillehouder : Wethouder Becht
Contactpersoon: G. Kraaijkamp
Fractie(s) : Progressief Woerden en de SP

Onderwerp: Beantwoording technische vragen naar aanleiding van gespreksnotitie participatie

Beantwoording van de vragen:

Vragen van Progressief Woerden

Vraag

In de notitie staan op verschillende plekken opsommingen van instrumenten: het schema op blz 4 en het overzicht op blz 9 en 10. Deze zijn niet helemaal overeenkomend. Hoe verhouden beide schema's zich?

Antwoord

Het schema op pagina 4 moet worden gezien als het een theoretisch kader / conceptueel model; een wijze waarop naar bevordering van participatie kan worden gekeken. De daar genoemde instrumenten zijn voorbeelden van hoe de daarboven genoemde competenties kunnen worden bevorderd. De instrumenten genoemd op pagina 9 en 10 zijn daadwerkelijk in de afgelopen periode ingezet om participatie te bevorderen. Dit overzicht is overigens niet uitputtend. Zoals tijdens raadsinformatieavonden bij Ferm Werk is aangegeven, werkt Ferm Werk met een groot aantal partijen samen en worden tal van instrumenten ingezet.

Vraag

In het overzicht op blz 9 en 10 staan de instrumenten. Zijn dit instrumenten die voor Woerden worden ingezet of ook instrumenten die Ferm Werk inzet bij de andere gemeentes? Zo nee: is bewust gekozen die niet toe te voegen en is het mogelijk daar ook een beeld van te geven?

Antwoord

De daar genoemde instrumenten zijn de instrumenten die voor inwoners van Woerden zijn ingezet. De geschiedenis daarvan is (kort aangegeven) als volgt. De gemeente Woerden beschikte enkele jaren terug over een innovatiebudget. Uit dat budget zijn gelden besteed aan experimenten om participatie te bevorderen. Naast het innovatiebudget is er voor dit jaar nog het gemeentelijk participatiebudget. In nauw overleg met Ferm Werk worden extra instrumenten ingezet en aanvullend op de basisdienstverlening van Ferm Werk door de gemeente gefinancierd.

De andere deelnemers in Ferm Werk (Oudewater, Montfoort en Bodegraven Reeuwijk) hebben dezelfde werkwijze. Elke gemeente ontwikkelt eigen beleidsmatige speerpunten en een eigen aanpak. In overleg met Ferm Werk wordt gezien hoe die aanpak gestalte kan krijgen en welke rol Ferm Werk daarbij kan spelen. Indien nodig zetten deze gemeenten evenals Woerden aanvullende financiële middelen in. Overigens verschillen de instrumenten die in Ferm Werk deelnemende gemeenten inzetten, niet fundamenteel van elkaar zij het dat wel sprake is van een lokale inkleuring.

Vraag

In het overzicht staan op een paar uitzonderingen na geen aantallen (hoeveel trajecten, hoeveel exacte uitstroom). Is het mogelijk om aantallen per traject te geven? Bijvoorbeeld: hoeveel trajecten welzijnsactiviteiten zijn er, hoeveel deelnemers aan Stapje Fitter, hoeveel personen krijgen taalondersteuning, hoeveel maal is BBZ toegepast en hoeveel startende ondernemers zijn er. Zo ja: dan graag die aanvullende informatie. Of wellicht de argumentatie waarom deze aantallen bewust niet zijn opgenomen. Zo nee: wat maakt dat dat niet kan.

Antwoord

Aantallen zijn in eerste instantie niet opgenomen in de notitie omdat deze niet bekend zijn of omdat zij moeilijk te verifiëren zijn. Zo is het vaak de vraag of een uitstroomresultaat rechtstreeks wordt veroorzaakt door inzet van een instrument. En daarnaast kan in het algemeen worden gezegd dat partijen er belang bij hebben de resultaten van de inzet van instrumenten positiever voor te stellen dan zij zijn als scherper wordt gekeken. Dat heeft bijvoorbeeld met definities te maken: is het realiseren van een 0-uren contract een uitstroomresultaat? We zijn terughoudend geweest met het concreet benoemen van de resultaten om de gesprekken die wij daarover hebben met aanbieders niet te doorkruisen.

Naar aanleiding van bovenstaande vraag is nog eens gekeken naar de resultaten van de ingezette instrumenten. Met enige voorzichtigheid (zie bovenstaande opmerking) kan het volgende over de resultaten worden gezegd¹ (zie de tabel vanaf pag. 9). Daarbij is nog van belang het verschil tussen

- het budget dat Ferm Werk heeft om instrumenten in te zetten (ongeveer € 145.000,=) voortkomend uit de rijksbijdrage (onderdeel van de Integrale Uitkering Sociaal Domein, IUSD)
- het budget dat de raad van Woerden aanvullend ter beschikking heeft gesteld om participatie te bevorderen en dat in overleg met Ferm Werk door de gemeente zelf wordt ingezet (het zogenaamde gemeentelijk participatiebudget):

Welzijnsactiviteiten Welzijn Woerden

Zoals beschreven in de notitie draagt Ferm Werk cliënten met een niet of nauwelijks te overbruggen afstand tot betaald werk over aan Woerden Wijzer die vervolgens een passend traject inzet zoals het afgeven van een WMO-beschikking voor dagbesteding. Ferm Werk checkt of de cliënt is aangekomen bij Welzijn Woerden maar niet systematisch of ook daadwerkelijk dagbesteding wordt gerealiseerd. Indien de cliënt een uitkering heeft is er wel periodiek (gemiddeld twee keer per jaar) contact tussen cliënt en een consultant van Ferm Werk. Dit 'instrument' levert uit de aard der zaak geen resultaat op in termen van uitstroom uit de uitkering

Stapje Fitter

Ook dit instrument wordt ingezet voor inwoners met een grote afstand tot betaald werk. Resultaat in termen van uitstroom naar werk blijft beperkt tot een enkeling waarbij er geen directe relatie is tussen deelname aan Stapje Fitter en het verwerven van betaald werk. Stapje Fitter heeft vooral effect wat betreft sociale activering en preventie. Financiering: inzet van het gemeentelijk participatiebudget, ongeveer € 2.500,= per deelnemer

Taalondersteuning

Geen aanvullende opmerkingen bij wat is opgenomen in de tabel.

Blik op Talent

Geen aanvullende opmerkingen. Traject is voor de zomer afgerond (20 deelnemers waarvan 15 uit Woerden). Nu worden individuele vervolgtrajecten ingezet. Blik op talent is vooral gericht op sociale activering, taalontwikkeling en beroepsoriëntatie. Financiering: Ferm Werk, ongeveer € 2.100,= per deelnemer

Powervrouwen

Vergelijk Blik op talent. Het betreft een instrument dat door Ferm Werk zelf is ontwikkeld. Deelname van 20 personen waaronder 15 inwoners van Woerden. Naast inzet van consultants van Ferm Werk zijn er geen extra kosten

Start's Tof / Stichting C4

Er hebben inmiddels twee groepen gedraaid (de laatste onder de noemer Start's fijn). De eerste groep bevatte 25 deelnemers, de tweede groep 22 deelnemers. Kosten bedragen ongeveer € 1.500,= per deelnemer. Financiering vanuit het gemeentelijk participatiebudget. Dit instrument is vooral gericht op empowerment en niet direct op het realiseren van uitstroom. Desondanks zijn enkele deelnemers uitgestroomd naar een betaalde baan of naar zelfstandig ondernemerschap.

Leer- en ontwikkelcentrum Ferm Werk

Over de resultaten wordt elk kwartaal gerapporteerd in de kwartaalrapportage (onderdeel kwartaal in beeld). Ferm Werk realiseert een gemiddeld uitstroompercentage (naar betaald werk) van 15% en heeft de doelstelling dit te laten stijgen naar 20%

¹ Over eerdere resultaten is reeds gerapporteerd in het kader van de evaluatie van de inzet van het innovatiebudget in oktober 2017. De (inmiddels niet meer actuele) notitie is toegevoegd als bijlage

De SamenwerkingsUnie

Met de SamenwerkingsUnie is in eerste instantie een pilot opgezet met het doel cliënten van Ferm Werk toe te leiden naar werkervaringsplekken en betaalde banen binnen de bedrijven die behoren tot de Van der Kleijgroep. Gedachte was dat Ferm Werk zorgde dat deze cliënten werk fit waren (beschikken over de noodzakelijke basale werknemersvaardigheden) waarna De SamenwerkingsUnie deze cliënten noodzakelijke basis vakmatige vaardigheden zou bijbrengen om hen te kunnen plaatsen binnen reguliere bedrijven. De kosten bedroegen € 1.500,= per deelnemer, bij gerealiseerde uitstroom € 2.500,=. De pilot is niet succesvol geweest. Van de 20 kandidaten die hebben deelgenomen is niemand uitgestroomd naar betaald werk.

Met de SamenwerkingsUnie zijn soortgelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de arbeidstoeleiding van statushouders (kosten € 4.500,= per traject, € 5.500,= bij succesvolle uitstroom). Er zijn afspraken gemaakt over de doelstelling, de duur en de kosten van de begeleiding. Inmiddels is een eerste termijn afgesloten. Helaas zijn de resultaten tot nu toe teleurstellend. Eén deelnemer heeft parttime werk en één deelnemer heeft op eigen initiatief werk gevonden.

De redenen dat de resultaten niet overeenkomstig verwachting zijn, zijn moeilijk aan te geven. Indruk is dat het de wederzijdse verwachtingen van betrokken partijen niet goed helder zijn, dat de samenwerking soms niet soepel verloopt en dat de afstand tot betaald werk in de praktijk groter blijkt dan verwacht. In de komende periode wordt het gesprek met partijen hierover geïntensiveerd.

Entree-traject / mboRijnland

Dit is een traject dat nog (verder) ontwikkeld wordt in relatie tot JOW! (de aanpak met betrekking tot jongeren in een kwetsbare positie). Over resultaten valt nu nog niets te zeggen.

De Techniekschool

Inmiddels hebben twee groepen een traject doorlopen bij de Techniekschool. De eerste groep bestond uit 11 deelnemers. De helft van hen heeft inmiddels betaald werk gevonden. De tweede groep bestond uit 16 deelnemers, evenals geldt voor de eerste groep voornamelijk statushouders. Vijf van hen zijn inmiddels uitgestroomd naar betaald werk. Eén deelnemer gaat een vervolgopleiding doen. De deelnemers die nog geen betaald werk hebben gevonden worden hierin begeleid door Ferm Werk. De kosten van de trajecten bedragen € 6.500,= per deelnemer. Bekostiging vindt plaats vanuit het gemeentelijk participatiebudget.

Gespecialiseerde opleidingsinstituten

Zoals aangegeven gaat het hier om maatwerk. Tijdens de raadsinformatieavond bij Ferm Werk is aangegeven dat Ferm Werk contact heeft met een groot aantal instituten. Op die wijze kan maatwerk worden geleverd. Er kan gericht worden gewerkt aan de ontwikkeling van de cliënt door een passend traject in te zetten. In het algemeen zijn deze trajecten daarom ook effectief. De kosten variëren en worden betaald door Ferm Werk

Limes loopbaancoaching

Alle trajecten zijn inmiddels beëindigd. Geen aanvullende informatie (zie bijlage)

Regeling BBZ

Het afgelopen jaar zijn 21 uitkeringen beëindigd doordat de inwoner een eigen bedrijf heeft opgestart. Ferm Werk bevordert dit door individuele adviesgesprekken en groepstrainingen. De kosten worden gedragen door Ferm Werk.

Vraag

De financiële kaders: er is geen specificatie per instrument of anderszins een overzicht van kosten per instrument, of lees ik dat niet goed? Zo nee: is dat te geven of waarom is dat niet te geven?

Antwoord

Zie voorgaande vraag

Vraag

Specifiek willen we in ieder geval graag weten:

1. Hoeveel deelnemers met Arbeidsbeperking lukt het om zelfstandig aan betaald werk te komen ?
2. Hoeveel deelnemers met Arbeidsbeperking hebben dit moment productiviteit van 30 % ?

Antwoord

Deze vragen zijn moeilijk te beantwoorden. Want wanneer is sprake van een arbeidsbeperking? Ferm Werk

hanteert zoals bekend een categorie-indeling gebaseerd op de inschatting van de afstand tot regulier betaald werk. Het hebben van een arbeidsbeperking is één van de factoren die daarbij van belang is. Daarnaast is opname in het doelgroepregister banenafpraak van belang. Het UWV beoordeelt of sprake is van een arbeidsbeperking. Als dat zo is wordt de persoon opgenomen in het doelgroepregister en kan loonkostensubsidie worden gegeven indien de persoon betaald werk gaat verrichten.

Wij hebben vanwege de privacywetgeving geen goed zicht op welke inwoners van Woerden zijn opgenomen in het doelgroepregister en ook niet of zij aan het werk zijn, gebruik maken van dagbesteding of op een andere wijze participeren. Ferm Werk onderzoekt op dit moment hoe we meer zicht kunnen krijgen op het register. Het eerste deel van de vraag is derhalve niet te beantwoorden.

Zoals in de notitie staat aangegeven is de grens van 30% arbeidsvermogen eigenlijk niet relevant. De Wet bepaalt dat bij een arbeidsbeperking loonkostensubsidie kan worden ingezet tot 70% van het wettelijk minimum loon. Het beleid in Woerden is tot nu toe dat altijd gestreefd moet worden naar betaald werk. Indien het arbeidsvermogen heel laag is, kan beschermt werk binnen de muren van Ferm Werk worden aangeboden, als het arbeidsvermogen hoger is wordt gestreefd naar een garantiebaan bij een reguliere werkgever. Maar een scherpe grens is er niet. Over het aantal gerealiseerde garantiebanen en beschutte werkplekken wordt elk kwartaal gerapporteerd in de kwartaalrapportages van Ferm Werk.

Vraag van de SP

Vraag

De SP heeft gevraagd om een specificatie van de verschillende uitkeringen (bijstand, Wajong etc.). Daarbij ook hoeveel mensen er uit eigen initiatief een baan hebben gevonden en hoeveel er aan een baan zijn geholpen door bemiddeling van Ferm Werk

Antwoord

Deze valt is op zo korte termijn moeilijk te beantwoorden. Van belang is dat Ferm Werk alleen bijstand verstrekt en derhalve geen bemoeienis heeft met inwoners met een andere uitkering. Als het gaat om WW en Wajong is het UWV de instantie die deze personen begeleidt in de richting van het verwerven van betaald werk. We hebben daar geen specifieke gegevens over.

Wat betreft de inwoners met een bijstandsuitkering, de instroom en uitstroom, zijn relevante gegevens opgenomen in de kwartaalrapportages Ferm Werk die de raad krijgt toegestuurd.

Bijlagen:

Notitie Aanvullende informatie inzet op arbeidstoeleiding en bevordering participatie 4 oktober 2017 (notitie in het kader van de evaluatie van de inzet van het innovatiebudget.

BIJLAGE

Aanvullende informatie inzet op arbeidstoeleiding en bevordering participatie

4 oktober 2017

Inleiding

Deze notitie heeft de bedoeling inzicht te geven in de instrumenten die worden ingezet om inwoners naar werk te begeleiden of te bevorderen dat zij gaan participeren in de samenleving. De aanleiding tot deze notitie ligt in de behandeling van de begroting Ferm Werk 2018 in de vergadering van de commissie Welzijn. Tijdens de commissievergadering is in relatie tot de hogere begroting 2018 van Ferm Werk de vraag opgeworpen welke instrumenten door Ferm Werk worden ingezet en hoe effectief die zijn. De vraag heeft met name betrekking op de groep inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Op voorhand moet worden opgemerkt dat deze vraag moeilijk te beantwoorden is. Er bestaat landelijk geen overeenstemming over hoe effectiviteit moet worden gemeten, laat staan dat duidelijk is welke instrumenten meer en minder effectief zijn.

Om toch een beeld te schetsen van de ervaringen en resultaten besteden we achtereenvolgens aandacht aan:

1. De ontwikkeling van het aantal inwoners dat afhankelijk is van een uitkering levensonderhoud (bijstand) en de ontwikkeling van de gerealiseerde uitstroom waaronder de uitstroom naar werk
2. Een schets van het huidige bestand van inwoners met een uitkering levensonderhoud
3. Inzet van instrumenten ter bevordering van participatie in de samenleving en verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt, en de inzet van deze instrumenten voor verschillende doelgroepen
4. Inzichten die komen uit uitgevoerd onderzoek naar de effectiviteit van middelen

1. Ontwikkeling bestand en uitstroom

Woerden heeft een relatief laag werkloosheidspercentage. In 2016 was 4,7% van de beroepsbevolking werkloos. Voor Nederland als geheel was dit percentage in 2016 6,1%. Vergelijkbaar is het aantal inwoners tussen 15 en 65 jaar dat tot de beroepsbevolking hoort en werkloos is.

Werkloze beroepsbevolking	gemeenten met	
Jaar	Woerden	50.000 - 100.000 inw.
2012	31	45
2013	61	58
2014	61	60
2015	31	58
2016	31	48

Eenheid: aantal per 1.000 inwoners

www.waarstaatjegemeente.nl

In vergelijking met gemeenten van ongeveer gelijke grootte heeft Woerden een geringe werkloze beroepsbevolking. Tijdens de economische crises van 2013-2014 was dat aantal fors hoger maar vanaf 2015 heeft de oorspronkelijke situatie herstelt.

Een soortgelijke trend is zichtbaar in de aantallen inwoners met een WW-uitkering.

	01 2010	01 2011	01 2012	01 2013	01 2014	01 2015	01 2016
WW-uitkeringen	100%	98%	98%	136%	178%	166%	158%
bijstand	100%	114%	123%	128%	140%	144%	149%
Wajong	100%	108%	115%	123%	131%	128%	126%

Het aantal WW-uitkeringen is in 2013 en 2014 fors gestegen en daarna weer gedaald. Het aantal inwoners in de bijstand is vanaf 2010 continu gestegen. Op 1 januari 2016 werden 640 bijstandsuitkeringen verstrekt. Dit aantal staat gelijk aan 2,4% van de Woerdense huishoudens. Landelijk ligt dit percentage op 5,7%, voor gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners op 5,5%.

Uit de rapportage die Ferm Werk elk kwartaal aanlevert blijkt eveneens dat het aantal uitkeringen levensonderhoud is gestegen. Halverwege 2017 bedraagt het aantal huishoudens met een uitkering levensonderhoud 633 waar dat aantal op 1 januari 2017 616 bedroeg.

Het aantal inwoners dat jaarlijks instroomt en uitstroomt is behoorlijk hoog. Over het tweede half jaar 2016 en het eerste halfjaar 2017 werden 276 nieuwe bijstandsuitkeringen verstrekt (waarvan 93 aan statushouders die in de gemeente werden gehuisvest) en 175 uitkeringen beëindigd. Zonder de instroom van statushouders zou het bestand in die periode stabiel zijn gebleven. Van de uitstroom is ruim 50% uitstroom naar werk. De overige uitstroom heeft een veelheid aan redenen waaronder gaan volgen van onderwijs met studiefinanciering, geconstateerde onrechtmatigheid en aangaan van een relatie. Afgezien van de komst van statushouders bedraagt de jaarlijkse instroom en uitstroom zo'n 30% van het bestand.

Ferm Werk neemt deel aan de Divosa-benchmark. De gegevens van deze benchmark worden steeds opgenomen in de kwartaalrapportage van Ferm Werk. Uit de benchmark blijkt dat de stijging van het bestand van Ferm Werk (de vier deelnemende gemeenten gezamenlijk) groter is dan de stijging bij andere vergelijkbare organisaties. Het verschil is volledig verklaarbaar door de huisvesting van ongeveer 50 statushouders in Woerden in december 2016. De cijfers laten verder zien dat het percentage instroom en uitstroom relatief hoog is in die zin dat mutaties in het bestand groot zijn. Dit is van belang omdat het leidt tot meer (administratieve) handelingen en daarmee gepaard gaande kosten. Het is niet duidelijk waardoor het verschil met andere organisaties wordt veroorzaakt.

Wat betreft de uitstroom doet Ferm Werk het goed in vergelijking met collega-organisaties. Ferm Werk heeft in 2016 een uitstroompercentage gerealiseerd van 34,6%. Dat is hoger dan het gemiddelde in de benchmark (33%). Een scherper verschil wordt duidelijk als gekeken wordt naar de reden van uitstroom. 50% van de uitstroom bij Ferm Werk is uitstroom naar werk. In andere organisaties ligt dit op ongeveer 35%. Uit de benchmark blijkt verder dat de uitstroom naar werk duurzamer is dan in andere gemeenten. Het percentage herinstromers ligt gemiddeld lager dan bij vergelijkbare organisaties.

Samenvattend is het aantal inwoners van Woerden dat afhankelijk is van een uitkering levensonderhoud relatief klein. De jaarlijkse instroom en uitstroom is hoog. In vergelijking met andere organisaties realiseert Ferm Werk een hogere uitstroom en een fors hogere (en duurzame) uitstroom naar werk.

2. Het huidige bestand

Van belang is de samenstelling van het bestand. Dat Woerden relatief weinig huishoudens heeft die afhankelijk zijn van een uitkering levensonderhoud betekent in algemene zin ook dat het bestand voornamelijk bestaat uit inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Immers, een groot gedeelte van de inwoners met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt lukt het blijkbaar aan betaald werk te komen. In de eerste helft van dit jaar is door Ferm Werk een screening van het Woerdense bestand uitgevoerd. De raad is geïnformeerd over de resultaten van de screening (zie 17R.00493). De screening had betrekking op het gedeelte van het bestand met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit betreft grofweg 400 inwoners. Uit de rapportage die door Ferm Werk is aangeleverd blijkt:

- Ferm Werk biedt ook ondersteuning aan inwoners die geen uitkering krijgen. Dit betreft voornamelijk jongeren die (nog) geen recht hebben op een uitkering en ondersteund worden om hen klaar te stomen voor een garantiebaan met loonkostensubsidie. Voor een belangrijk deel zijn dit jongeren die uitstromen uit het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs
- Het bestand bestaat voor een belangrijk deel uit inwoners van 45 jaar en ouder (ongeveer 300 inwoners). Ongeveer 150 inwoners zijn ouder dan 55 jaar. Inwoners in het bestand hebben naarmate zij ouder zijn een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit wordt mede veroorzaakt doordat oudere inwoners met een uitkering ook al langer dan anderen afhankelijk zijn van een uitkering
- Van de ongeveer 400 inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt heeft 25% op grond van medische (en soms sociale factoren) een ontheffing van de arbeidsplicht. Het merendeel heeft een ontheffing voor meer dan één jaar
- Zo'n 5% van het aantal inwoners in het bestand komt mogelijk in aanmerking voor een garantiebaan of een beschutte werkplek. Dit gaat dus om ongeveer 20 inwoners, een aanzienlijk kleiner aantal dan de rijksoverheid berekent voor Woerden
- Ferm Werk schat in dat ongeveer 40% (160 personen) gebaat kan zijn met activering door middel van een training empowerment, een werkervaringsplek met vervolgens toeleiding naar dagbesteding en toeleiding naar vrijwilligerswerk. Ongeveer 10% heeft een dermate achterstand in taalbeheersing dat daaraan eerst moet worden gewerkt.

Uit de screening van het bestand blijkt dat meerdere factoren bijdragen aan de (grote) afstand tot de arbeidsmarkt. Het bestand heeft een relatief hoge leeftijd, is al langer afhankelijk van een uitkering, heeft een lage (niet meer actuele) opleiding en kampt met medische en sociale problematiek. Ferm Werk geeft aan dat een deel van deze groep op langere termijn wellicht kan uitstromen naar betaald Werk maar dat daarvoor intensieve begeleiding noodzakelijk is. Ferm Werk heeft inmiddels initiatieven genomen om de begeleiding te intensiveren maar wordt daarin begrensd door beperkte financiële mogelijkheden.

3. Inzet van instrumenten

Regulier worden door Ferm Werk meerdere instrumenten ingezet. Inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt worden door een werkconsulent bemiddeld naar betaald werk. Indien nodig worden aanvullende instrumenten ingezet zoals (sollicitatie-)trainingen en (kortdurende) opleidingstrajecten. Deze kandidaten kunnen werkervaring opdoen binnen het LOC (Leer- en Ontwikkel Centrum) of op een werkervaringsplek bij een externe werkgever. Voor Woerden heeft Ferm Werk 4,6 fte werkconsulenten beschikbaar waarvan 1 fte incidenteel ten behoeve van de gehuisveste statushouders. In de begroting Ferm Werk 2018 is deze fte structureel opgenomen.

Voor Woerden heeft Ferm Werk op dit moment 1,4 fte participatieconsulent beschikbaar. Deze consulenten zijn betrokken bij de ongeveer 400 inwoners met een grote, moeilijk overbrugbare, afstand tot de arbeidsmarkt. Het is duidelijk dat daarbij keuzes moeten worden gemaakt. Niet alle 400 personen kunnen even intensief worden begeleid. Waar mogelijk worden kandidaten in contact gebracht met andere onderdelen van het sociaal domein die ondersteuning kunnen bieden bij het bevorderen van sociale activiteiten en vrijwilligerswerk.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de ondersteuning van deze inwoners bij het (gaan) participeren in de samenleving betrekkelijk weinig voorstelt. De beschikbare participatieconsulenten nemen periodiek contact op met cliënten en verwijzen hen door. Ferm Werk heeft als zodanig geen concreet aanbod voor deze groep. Er is nog onvoldoende sprake van een warme overdracht naar partijen die dat aanbod wel hebben en er wordt na doorverwijzing niet systematisch gecontroleerd of de cliënt aankomt bij een andere partij.

Omdat in 2016 het inzicht ontstond dat het bestand steeds meer bestaat uit inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt die zeer moeilijk naar betaald werk geleid kunnen worden, is nagedacht over de inzet van aanvullende instrumenten. In overleg met Ferm Werk zijn projecten opgezet voor inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Aanvullende financiering heeft plaatsgevonden vanuit het investeringsbudget sociaal domein en het gemeentelijk participatiebudget.

Limes loopbaancoaching	Intensieve begeleiding van cliënten van Ferm Werk richting werk en participatie	Maximaal € 32.500,- afhankelijk van het resultaat	10 deelnemers waarvan tot nu toe de helft is geplaatst in een (deeltijd)baan
Start's tof (Stichting C4)	Bevordering van zelfvertrouwen en inzicht in ambities van cliënten van Ferm Werk met het oog op het vinden van werk of het starten van een eigen onderneming	€ 34.000,=	25 deelnemers (bijstand en WW).4 deelnemers hebben een baan gevonden, 7 deelnemers starten een eigen bedrijf en 1 deelnemer is een opleiding begonnen
De keuken van Barwout (Wij 3.0)	Training (waaronder HCCP) van deelnemers arbeidsmatige dagbesteding en aanstellen leermeester	€ 25.000,=	12 deelnemers die werkervaring opdoen (verzorging van lunches en catering)
Stapje Fitter	Het ontwikkelen van een gezonde leefstijl voor cliënten van Ferm Werk	€ 25.344,=	15 deelnemers waarvan 11 het programma hebben afgerond. Resultaten wat betreft ervaren gezondheid, voedingsgedrag en participatie
De Techniekschool	Opleiding technische vaardigheden met empowerment voor cliënten van FW	€ 75.000,=	12 deelnemers waarvan 9 deelnemers de opleiding hebben afgerond.

Ferm Werk participeert daarnaast in pilots die betrekking hebben op het ontwikkelen van integrale ondersteuningsmethoden voor inwoners met een moeilijk overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt:

- Het project JOW! (Jongeren, Onderwijs, Werk) is in eerste instantie opgezet om een nieuwe doelgroep goed te kunnen bedienen. Waar instroom in de Wajong voor jongeren die uitstromen uit het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs is beperkt, kloppen zij steeds vaker bij de gemeente aan voor ondersteuning bij het vinden van (aangepast) werk of een betekenisvolle dagbesteding. Op dit moment wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van JOW!; verbreding van de doelgroep en een outreachende benadering om ook 'bankzitters' te bereiken. Ferm Werk is daarbij betrokken
- Het project "eerst aan de slag" vindt plaats in het kader van het perceel innovatie vrije ruimte Utrecht West: "zonder schotten samenwerken aan een betere zorg". Kwintes en Abrona hebben gezamenlijk een pilot opgezet gericht op het slechten van de schotten tussen WMO en Participatiewet. Gemeente en Ferm Werk zijn daarbij nauw betrokken, onder meer om geschikte cliënten voor de pilot aan te leveren. In Oudewater draait een vergelijkbaar project. Onlangs zijn gesprekken gevoerd met de Hogeschool Utrecht om deze aanpak methodisch verder te onderbouwen en inzicht te krijgen in wat een succesvolle ondersteuningsaanpak kan zijn voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Statushouders

Een bijzondere doelgroep betreft de in Woerden gehuisveste statushouders. Naar aanleiding van de komst van 52 statushouders in de Poort van Woerden is een aanpak ontwikkeld om de 'volgtijdelijkheid' in de ondersteuning te vermijden (de Ferm Werk methode). In de aanpak is opgenomen dat elke statushouder een weekprogramma moet hebben waarin uiteenlopende activiteiten zijn opgenomen ter bevordering van integratie in de Nederlandse / Woerdense samenleving (taalbeheersing, het opdoen van werkervaring, kennismaken met bijv. sportieve en culturele voorzieningen). Achterliggende gedachte is dat participeren in de samenleving en het opdoen van werkervaring een snelle integratie bevorderen. Bij de aanpak wordt samengewerkt door gemeente, Vluchtelingensteunpunt Groene Hart, Ferm Werk en Wij zijn Woerden. Met Ferm Werk zijn afspraken gemaakt over de resultaten die moeten worden behaald in termen van plaatsing in een (externe) werkervaringsplaats en uitstroom naar betaald werk.

De resultaten toe nu toe laten zien dat de praktijk weerbarstig is. Ferm Werk heeft 177 statushouders geselecteerd. Dit betreft de statushouders die in december 2016 zijn gehuisvest en de reeds hier gehuisveste statushouders die vanuit de uitgevoerde bestandscreening zijn geselecteerd. Met 128 personen is intensief gesproken. Voor hen is een voorlopig traject bepaald waarvan een groot deel inmiddels is opgestart. Vooral nog heeft dit er toe geleid dat 13 personen parttime inkomsten uit werk hebben en 31 personen zijn begonnen in een werkervaringsplek. Hiervan zijn er ongeveer 15 bij een externe reguliere werkgever.

De ervaring leert dat veel statushouders een grote afstand tot de (Nederlandse) arbeidsmarkt hebben vanwege bijvoorbeeld

- onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal
- onvoldoende aansluitende opleiding
- onvoldoende bekendheid met de Nederlandse (werk)cultuur
- traumatische ervaringen in het verleden
- de zorg voor andere statushouders.

Door deze factoren is het moeilijk werkgevers te vinden die bereid zijn een werkervaringsplek aan te bieden met voldoende ondersteuning en perspectief. Inmiddels zijn initiatieven genomen het aantal werkervaringsplekken uit te breiden.

4. Wat is effectief?

Zoals in de inleiding al vermeld is deze vraag makkelijker gesteld dan beantwoord. Het onderzoek dat is verricht naar het bestand aan Nederlanders met een bijstandsuitkering is niet van recente datum en richt zich met name op uitstroom naar werk. Er is nauwelijks onderzoek naar instrumenten die kunnen worden ingezet ter ondersteuning van inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die niet direct naar werk bemiddeld kunnen worden.

Als het gaat om instrumenten die het aantal uitkeringen levensonderhoud beperken en de uitstroom naar werk bevorderen geeft het onderzoek onder 25 gemeenten van Atlas voor gemeenten² inzicht. Het onderzoek heeft gekeken naar ontwikkeling van het aantal inwoners in de bijstand gedurende de periode 2004 – 2013. Op basis daarvan zijn vijf kansrijke strategieën herkend. Die strategieën worden als volgt omschreven

² Marlet et al, Tien jaar WWB en bijstandswijzer, lessen voor gemeentelijk re-integratiebeleid op basis van 25 casestudy's onder gemeenten, Atlas voor gemeenten, Utrecht 2016

- **Streng aan de poort**
Het begint bij het beantwoorden van de vraag of een inwoner recht heeft op een uitkering levensonderhoud. Er zijn gemeenten die op enig moment diepgaand onderzoek hebben gedaan naar het bestand om onrechtmatigheid op te sporen. Dit helpt om het aantal uitkeringen te beperken, zij het tijdelijk.

Ferm Werk is betrekkelijk streng aan te poort. Er wordt goed gekeken naar eventuele voorliggende voorzieningen en naar omstandigheden die het recht op een uitkering beperken (bijvoorbeeld het bezitten van vermogen). De recent uitgevoerde bestandscreening heeft in een klein aantal gevallen tot het stoppen of naar beneden bijstellen van de uitkering. In het geval van jongeren wordt de wettelijke zoekperiode van vier weken toegepast. In veel gevallen worden nieuwe cliënten direct in een werkervaringsplek geplaatst.

- **Handhaving**
Controle op de naleving van de plichten waaraan bijstandsgerechtigden moeten voldoen. Het gaat daarbij met name om het verrichten van inspanningen die re-integratie bevorderen zoals deelname aan cursussen, werkervaring opdoen, solliciteren op vacatures. Uit ander onderzoek blijkt dat aandacht voor de cliënt en frequent contact sowieso behulpzaam is

In de praktijk hebben consulenten van Ferm Werk intensief contact met inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Zoals aangegeven is er aanzienlijk minder contact met bijstandsgerechtigden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Ferm Werk handhaaft de verplichtingen van de bijstandsgerechtigde maar is terughoudend met het opleggen van sancties. Elke situatie is anders. Soms helpt een strenge aanpak, soms werkt die averechts.

- **Verloning**
Beperking van het aantal mensen met een uitkering wordt ook bereikt door deze mensen in dienst te nemen. daarbij kan gebruik worden gemaakt van incentives zoals premies en loonkostensubsidie. Het effect van deze strategie is op langere termijn beperkt.

Ferm Werk zet in op het creëren van garantiebanen en beschutte werkplekken. Helaas is het (ook landelijk) moeilijk voldoende kandidaten door het UWV te laten aanleveren. Daardoor lukt het nog niet de door het rijk berekende aantallen ook daadwerkelijk te realiseren. Voor de groep inwoners die nog niet direct bemiddeld kunnen worden naar een reguliere werkgever, zet Ferm Werk detachingsbanen in.

- **Focussen op kansrijken**
Steeds meer gemeenten voelen zich gedwongen een keuze te maken voor het intensief begeleiden van personen die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt. Inwoners die minder kansrijk zijn worden minder ondersteund. De opvang en begeleiding van deze inwoners wordt overgelaten aan het maatschappelijk middenveld.

Woerden heeft die keuze niet gemaakt. Het college hanteert het uitgangspunt dat inwoners met een uitkering worden ondersteund in het (gaan) participeren in de samenleving en in het ontwikkelen van zelfredzaamheid. Daarbij is het streven dat inwoners in het eigen levensonderhoud kunnen (gaan) voorzien door het hebben van betaald werk of het zijn van zelfstandig ondernemer. Zoals aangegeven wordt in de praktijk die keuze feitelijk wel gemaakt. De inzet van Ferm Werk ten aanzien van de groep inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is minder dan op basis van de beleidsuitgangspunten zou mogen worden verwacht.

- **Workfirst**
Deze strategie gaat uit van 'werk boven uitkering'. Nieuwe en bestaande cliënten krijgen direct een vorm van werk aangeboden vanuit de gedachte dat dat het meest helpt richting uitstroom. Ferm Werk past dit principe al toe. Als het enigszins mogelijk is worden nieuwe cliënten direct na toekenning van de uitkering geplaatst binnen het Leer- en Ontwikkel Centrum. Daar vindt in een werksituatie diagnose plaats met betrekking tot factoren die de afstand tot de arbeidsmarkt bepalen. Op basis van de diagnose wordt een traject uitgezet naar uitstroom.

Voorgaande strategieën zijn van betekenis voor het gehele bestand aan inwoners met een uitkering. Zoals aangegeven past Ferm Werk deze grotendeels toe. daarmee is nog niet de vraag beantwoord welke instrumenten het meest effectief zijn waar het gaat om het bevorderen van participatie bij inwoners met een

grote afstand tot de arbeidsmarkt. Op basis van de pilots trekken we de conclusie dat daarbij in elk geval de volgende aspecten van belang zijn:

- **Integrale benadering**
In veel gevallen is sprake problemen op meerdere levensterreinen. De ervaring is dat gelijktijdige inzet op een gezonde levensstijl en sociale activiteiten succesvol kan zijn
- **Groepsgewijze benadering**
Meerdere pilots laten zien dat het werken met groepen effectief is. Voorwaarde is dat begeleiding er in slaagt deelnemers aan te zetten uit de slachtofferrol te treden. Lotgenoten kunnen in een dergelijke situatie een stimulerend effect hebben
- **Doorlopende ondersteuning**
Het is niet effectief betrokkenen slechts door te verwijzen naar een andere partij of te laten deelnemen aan een traject zonder dat daar een vervolg aan zit. Het is belangrijk de inwoner te blijven volgen en op gezette tijden te spreken.
- **Minder nadruk op regels?**
In relatie tot de wijziging van het armoedebeleid op basis van Mobility Mentoring © kan in de praktijk minder nadruk worden gelegd op het handhaven van de verplichtingen en meer rust en ruimte worden geboden. In feite gebeurt dit nu reeds in de praktijk maar er zijn wel signalen dat de dreiging van maatregelen stress-verhogend werkt en niet bijdraagt aan het bevorderen van participatie.

5. Tot slot

In het voorgaande is een poging gedaan meer informatie te geven over de inzet van instrumenten en de gedachten over de effectiviteit daarvan. Samenvattend is Ferm Werk succesvol als het gaat om arbeidstoeleiding van inwoners met een relatief kleine afstand tot de arbeidsmarkt. De omvang van het bestand en de uitstroom (waaronder de uitstroom naar werk) steekt gunstig af bij vergelijkbare organisaties.

Ferm Werk is minder succes als het gaat om inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Het ontbreekt Ferm Werk aan voldoende formatieve capaciteit en aan onvoldoende middelen om uitgebreide expertise in te huren. Vanuit gemeentelijke budgetten zijn pilots gefinancierd die zicht geven op wat wel en niet werkt.

In dit licht is het voorgestelde scenario 2 (Programmabegroting programma 3 Sociaal Domein) van belang. In dat scenario wordt voorgesteld Ferm Werk te vragen geen extra consultants aan te stellen. Tegelijkertijd wordt vanaf 2019 het gemeentelijk participatiebudget aanzienlijk verkleind. Deze twee maatregelen hebben als effect dat de mogelijkheden om intensieve ondersteuning te bieden aan inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt verder verminderen. Feitelijk wordt dan de strategie gekozen in te zetten op de kansrijken en de 'kansarmen' slechts te verwijzen naar welzijnsinstellingen. Indien de raad een andere keuze wenst te maken, zal gekozen moeten worden voor investeringen in de ondersteuning van deze groep inwoners.